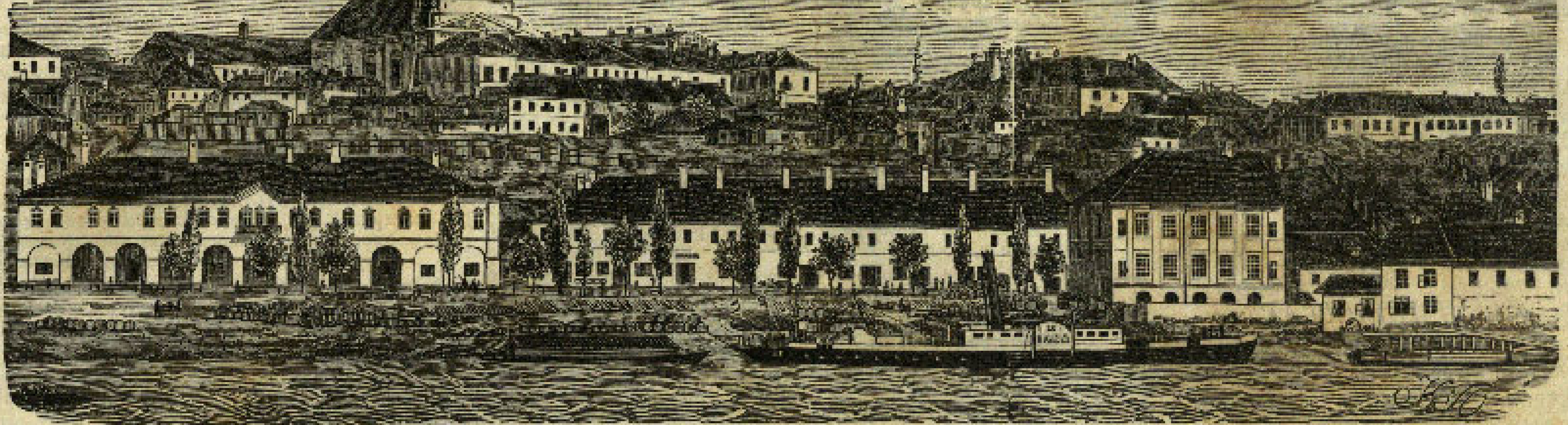

БЕОГРАДСКЕ ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

БРОЈ 11.

У БЕОГРАДУ, 1. ЈУНА, 1866. ГОДИНЕ.

ГОДИНА I.

Изазе 1. и 16. сваког месеца, а стају у Србији на годињу 60 гр., на по' год. 30 гр. чарш.; за Аустрију (с урачуном поштарном) на годињу 6 ф. 50 поч. аустр. вр., на по' годиње 3 ф. 25 поч. аустр. вредности. — Огласи налажују се од сваког реда, сваки пут по 1 гр. чар. или 12 поч. аустр. вр. — Писма се примају само наплаћена а рџкописи и цртежи невраћају се.

ПРЕГЛЕД.

Павле Јосиф Шафарик.
Гибралтар.
Ко је убио фратра? (Продужено.)
Катакомбе у Риму.
Судска новост.
Еде Ремени.
Војна труба (за четири мушка гласа).
Политика.
Заговорња у слани.
Разрешење ребуса из бр. 10.
Огласи.

ПАВЛЕ ЈОСИФ ШАФARIK.

У наше доба уједињена, скупљања и одбране племена, грешно би било непознавати оне људе, који су највише допринели, да се развије свијест племенска и народна порекла славенског, јер смо и ми грана тога великог свуда подјармљеног стабла, осим Русије, Србије и Црне горе. У том случају неподјармљена славенска племена могу се слободно развијати на темељу народности, а подјармљена могу одгајити у себи свијест о себи и сачувати се од пропасти.

Кад давље романско племе у Француској, Шпанији, Португалији и Италији иде на то, да и оно мало Талијана ослободи испод власти аустријске; кад сви Нијемци нападају на малену Данију, да ослободи мали део Нијемаца и да их придруже општем оташтву, — било би непаметно не звати, како славенска племена стоје, ако не у политичком стању, а оно бар што се свијести тиче, јер управо говорећи, племена и народи јесу личности у историји људства и онолико важне, колико развију општа начела правде, истине, вјештина и т. д. на темељу своје народности. Ако ли само мајмунски усвоје туђе склопове и начине живота, онда се преливају у туђа племена и немају мјеста за своју личност у општој кући људства.

Од свију народа славенских, имавших своју дивну историјску прошлост, потпадших под туђине и дотрајавших до нашега доба, то је народ чешки. То насиље туђанско у Чешкој дошло је до најгорег стања у 18. столећу. Имати чешку књигу, то је била редкост, јер нове се нијесу издавале, а старе су спаљивали непријатељи чешки. Особито су Језујити упропашћавали сваку чешку књигу, гдје су је гођ нашли. Многи су држали, да ће им бог дати рај за то, што су многе чешке књиге упропастили. У књизи од 1783. год., која се зове: „Заштита

чешкога језика“ вели се: „Зна се, да су прије три године (1780.) установљени тако названи висланци (т. ј. жандари), који су као гладни курјаци трчали по свима странама чешке земље, претресали сваки кут, па ако су надали књигу чешку књигу, или добру вац рђаву, хватали су је, и заглавни у њу насилу су је отимали и перазумјевајући ни једне ријечи чешке, одма је бадали, газили, пљували, цијепали и палили.“ Јосиф II., цар аустријски, заповједи да се у свима чешким школама и свуда и учи и одправљају дужности на немачком језику. Одсудна је пропаст и понијемчење предстојало тој грани

тјех Неједли (1772.—1844.), Гњевковски (1770.—1847.), Полак (1788.—1856.) и т. д. Али су особито много урадили за сва славенска племена Ханка (1791.—1861.), а најнише, како за Славенство, а нарочито за српски народ, урадио је Шафарик.

Павле Јосиф Шафарик, родом је Словак из Горње Угарске, гдје му отац био лутерански проповједник, најмлађи између три брата и родио се првог Маја, 1795. год. С почетка се учио у неком лутеранском лицеју у Угарској, затим у језском свеучилишту, а доцније је био професор и старјешина српске гимназије у Новом Саду до 1833. год. Затим се пресели у Чешку, у Златни Праг, таје је од 1842. год., те до своје смрти (1861. г.) био званичник у баблијотеси прашког свеучилишта.

Мален је његов опис живота, али су му велика дјела. За српски народ он је урадио готово толико, колико песамртни Вук Караџић. Од свију славенских народа, он је највећма био заузет за наш народ. Своју књижевну радњу одпочео је Шафарик још као ученик лицеја 1814. год. а и то је било дјело појетичко „Tatranská mluva slyrou slovenskou.“ То је био дар млађаних година. Од тога доба више се није занимао појезиком, већ се ода често науци и почивше се његова научна радња. 1823. и 1827. год. заједно с Колааром изда „Písňe světské lidu slovenského“ (словачке pjesme); 1823. год. издаје свеславенску историју књижевности, у којој он удружује славенске народе и схваћа их као једно цијело племе; 1828. год. издаје књигу о провскођењу Славена (Ueber die Abkunft der Slawen); 1833. год. књигу о српском језику, у којој провјетли историју славенских језика (Serbische Lesekörner); а најпознатија је 1837. год., јер је те године издао књигу Славенске старине (Slovenské starobitnosti), без научена којих није могуће, у садање доба почети изучавати старине славенских народа. 1840. год. заједно с Палацкијем изда „Најстарија основа чешкога језика“ (Die ältesten Denkmäler der böhmischen Sprache); 1842. год. изда Етнографију славенских народа (Slovenský Národopis) с малом мјестокиљена славенских народа; 1845. год. Граматику старог чешког језика; 1851. год. најпознатија за нас књигу: Основа јужно-славенске књижевности (Památky Drevního písemnictví jihoslovanského). Осим тога написао је књигу о пореклу Гааголице, о српској архивској књижевности од 15.—17. столећа у Млеткама, Србији, Влашкој и Ердељу, и у Часопису председ најновије књижевности рватске, далматинске, бошњачке, славонске, српске и словенске и т. д. а последије његове смрти издате су њиме написане књиге: Историја књижевности јужних Славена 1) славенске и гааголице (1864.); 2) кљирске и рватске (1865.) и 3) српске (1865. г.).

ПАВЛЕ ЈОСИФ ШАФARIK.
РОДЕН 1. МАЈА, 1795. Г., Т. 14. ЈУНА, 1861. Г.

славенској. То први увиде научени оташтвољубци и упуу се из све снаге, да освјесте народ, а кад га освјесте, он ће се и сам и бранити и одбранити од навале нијемачке. Први одпочио Ј. Добровски и мало помало појави се читава гомила патријота и народних људи, који су тежили, да обнове чешку књижевност и да очувају народ. Најзнатији су: Прохаска (умро 1809. г.), Крамеријус (1753.—1808.), Пухмајер (1769.—1820.), Ј. Неједли (1776.—1835.), Вој-

Све су ове књиге од највеће важности.

Шафарик је знаменит колико као филолог и историк, толико и као критик, и његове књиге стоје на првоме мјесту у изучавању славенства. Све његове књиге, а нарочито историја славенске књижевности, старина и етнографија, биле су прави проналазак. У овима је књигама он први обазрео све славенске народе. Његове су књиге учиниле огроман утицај на све Славене, јер се створе школе људи, који

почну изучавати своју прошлост и развију сви-
јест славенских народа. Управо Шафарик упозна
славенске књижевности једну с другом, и бла-
годарећи томе ушлиту склопе се општи појми
код славенских народа и одгаји се у грудима
надање на бољу будућност, да ће једном и њима
засвијати сунце, да ће се и они опростити ту-
ђинскога ронства, како моралног, тако и поли-
тичкога. И дондга, кад људи постају правни
људма, кад су развијени и свијестни, онда ће
племена и народи постати своји, кад познаду
своју прошлост и садашњост, а то се постиже
само свестранем изучавањем народне и пле-
менске прошлости и садашњости. Чедовође на
томе пољу јесу прии борци за ослобођење.

До данас за славенске народе и за славен-
ска племена нико није урадио од Павла Јо-
сифа Шафарика. То је најсјајнија звијезда на
свеславенскоме небу! (97)

S.

ГИБРАЛТАР.

Капија из атланског океана у средњемно море, то
је најужином в'ру пиренејског полуострва у Шпанољској
од природе утврђени град гибралтарски. Године 1704. за
Инглеску освоји тај град адмирал Рок. Све су европске
владе то негодовале и завидљивим оком гледале на тај
неосвојени адмирал, на зато се године 1782. ушле и
Француска и Шпанољска, да Гибралтар оту од Ингле-
ске. Приближаваше се овој тврдици с неким особитим
топовским кајницима с 300 топова и сувоzemном војском
од 38.000 војника, и упућени бехе као убеђени, да се ова-
кој сили Гибралтар није могао одупрети. Ту добоше као
лавау комедију и високи и ниски гости, да својим очи-
ма гледају понижење Инглеске. Тако сигурно бехе по-
бедо, као оно Дарије код Маратона.

1. Септембра отворише страшну ватру из топова на
стене градске, и морске и сувоzemне батерије слаше смрт
на Гибралтар, али узалуд, јер све то није прогресло ни
однакошност лорда Блјота бити стене гибралтарске (види
слику). Посада брани се неустраслико и са својих стена
одговара страховитом ватром. Ваваух се гресе на млоге
миле унаоколо, врата и прозори пуцају од грмљавине
топова, — само се природне стене гибралтарске на с места
немичу; најпосле бацију Инглеси ватрена ђулета на го-
повене кајике и уједно навадају и лајама својим тако,
да су сама Шпанољци морали западнати своје кајике.
Топнице на кајницима, којима је предстојала сигурна смрт
у таласима морских, великодушно снасу сами Инглеси.

Тако проваде трогодишње напрезање, 8 милиона та-
лира и више од 1500 војника за кратко време од два часа.
Три седмице допијае венаде једној инглеској елоти
за руком, да продре до обсађеног града и да му донесе
помоћу војску и подоста небав. Међутим једна јака
бура разбаци сједињену француску шпанољску елоту.

Тако се Инглеска још већма утврди у Гибралтару. (98)

КО ЈЕ УБИО ФРАНЦУЗА? (продужено.)

Наш путник провео је још неколико пријатних за-
сова у дому свога сврејског пријатеља, док се га изла-
зеће сунце неопомене, да треба да иде у свој конак.
Правен благославајућим жељама старчевим, седне онет
на красног коња, на тек кад је већ допеласе јихао, опази,
да га путни друг, Муса Харира, прати преобучен као
слуга.

„Само у одежу слуге,“ рече он, „усуђујем се, да те
пратим на коњу; јер обдал неби рад био, да ме познаду
у Дамасу.“

„Па зар је твој коњ тако опасна животиња?“ упита
лекар.

„Овај коњ, на и онај, на коме ти седаш, то су прави
Невиди, за које судско сведочењство јемчи, да су од по-
рекла славних коња из ара Сулајмана, сына Давидовог.
Да Евреји уседне оваког коња, био би Бог зна како
зостављен, а коња би му отели; но ја те пратим као
твој слуга, на зато несме нико да ме дјра. И сам папа
да нас сретне, хваљо би наше коње, али пустио би нас,
да идемо нашим путем. Е сад ваљда онима, у којима
је већој важности овде Назаретан или Франц од Евреја.“

Странац на ово није умео ништа да одговори, а није
дуго трајало, на уђоше у Дамас.

„Овде је пријатно место,“ проговори Муса, „ако ти
је по вољи, могли би се наслађавати у ладовани вечерњој.“

Неки Пирац узне коње за узде, и сад тек Пемак по-
гледа око се. Грдосна сикамора разасипре своје ширито
грање преко једног великог, шареног задора, који, по-
шен од високих, витких стубова, оставља простора про-
наји ваздуха, а ти стубови као да су само намењени, да
обеске границу између лаване и послатичарице. О-
страт пенушећи нада бистра вода из неког старог водо-
вода преко неких оборених римских стубова. Унаоколо
по јаслуцима седе леци људи, нију Мока каву и пуше из
дугачких тибука Латакају. И наши другови седну тамо,
па се дају посматрати. Мисирски Амад вију се у ња-
вој раслазашпој игри, дивља музика јеси из чуднов-
них инструмената, стари водовод мукао жуји, више сика-
море шаваје у вечерњем задају, а с угасито модног пеба
бавста сардјска месечина.

Још дуго се у полуску ваљао странац на своје
тврдомриветуу монастиру, док га најпосле неспонаде оно
тврдо бесане спавање, које крепи и душевно и телесно.
Сунце је сизајало извисоко, кад се пробуди и свиоше
слаке још једаред проведе пред својим унутарним оком.
Тада се латано отворе врата од његове ћелије, и по-
каза се бледо, брадато лице Патера Теофрона. „Бла-
гословени прањик подељни почаше с тим, што вам до-
носим једну радосну вест. Помислите само, нађена су
убилици једног патера Тому!“

„Зар!“ — одговори странац, коме ова радосна вест
као да није тако мила била, као што је то мислио па-
тер Теофрон. „Па из каквог је побудења учињено ово
убијство, почем при томе нема никакве похаре?“

„Евреји, проклети Евреји,“ одговори калуђер, „за-
клали јадника, као лако живиште, да би имали крв за
готовљење паскалних колача!“

„То баш није најкучејши зајак!“ — мумлаше стра-
нац; — али, поштовани патеру, дали је то основно испи-
таво?“

„То је света астана, као сванђезаје!“ — заклањаше
се калуђер. „Та ви ваљда знате, да ти проклетица
узимају за своје свете колаче хришћанску крв уместо
крви паскалног јагњета?“

„Ја за то не знам,“ увераваше лекар, „на и утолико
више сумњам, што се то недотађа на западу, где Евреји
живе међу Хришћанима.“

„Дакле је то обесна и лаж,“ мршаше патер, „ваљда
зато, што су вас убацили, као што сам разумео, лено
угостина.“

„А зар ђуди с престога; — на који су убацили?“ упита
раздирљиво, „јер ваљда један човек није могао два јака
човека закласти.“

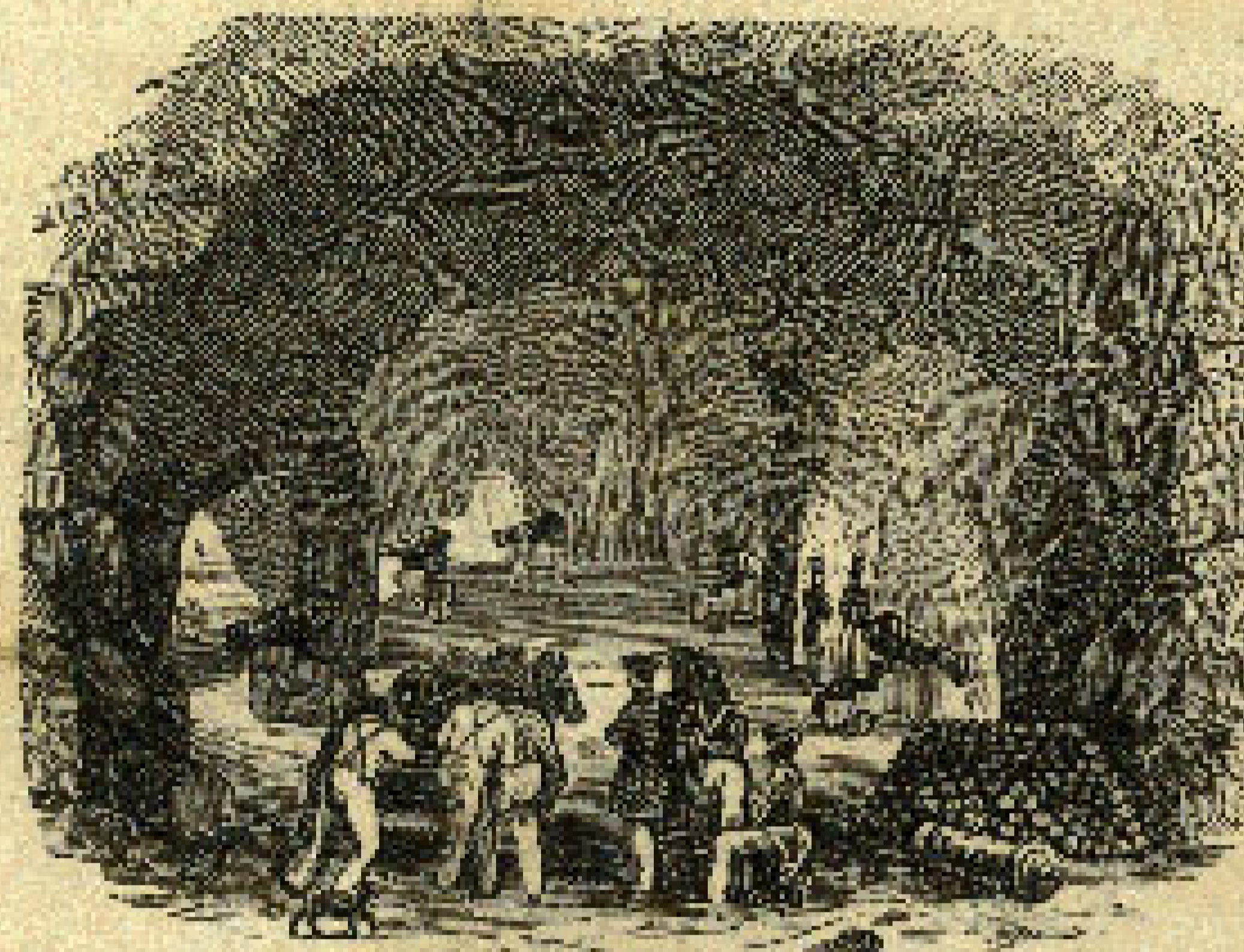
„То су Хараре, отац и син, с још неколико крво-
лока,“ увераваше патер у својој крајњој глувости.

„Па зар је гроо Ратмантон узео на се истраживаше
ове ствари,“ мумаше улазашни лекар.

„Да,“ подсмивајући одговори калуђер, „француски
консул, покровитељ целе Свете земље.“

„Уколико Русја, Инглеска и Аустрија саме неупраж-
њавају своја права,“ продужи путник.

„Ви још сумњате,“ оторчено рече патер, „и сум-
њаће те донде, док невидите побожног мученика кости.“

МАВГАЛЕ У СТЕНАМА ГИБРАЛТАРСКИМ.

које ће се на чување предати нашем монастиру, на ће се
онда сласти у Рим као суводепе мошти.“

„Дакле ви знате костур патеров, — о молим вас
дајте да га видим!“ мољаше лекар, „ваљда ће се тиме
много којшта расјаснати.“

Међутим се обукао и пође за калуђером, који јеро-
ника с презирљивим погледом одведе к игуману; по овај
није тео да покаже мошти, изговарајући се да је данас
педелија и да се спрема да служи литургију.

Доктор Ротер опази из понашања оба калуђера, да
је он у један мах као код њих у немилости; на они и шта-
јаше, да га само зато трпе у монастиру, што је донео
важних препорука из Стамбола и Јерусалима, иначе би
га као браниона Евреја, који су већ Христа, на сад и
патера Тому убацили. — Истеграни из монастира. Истина,
патер Тома за живота свог није био сасвим беспорочан,
али оставио је монастиру лено готово имање, и могао
је као мученик јоште бити добар извор за приходе мо-
настирске.

Путник изађе измонастира, да по јутрекој ладовани
скупи своје мисли и да још једаред одеси дела испиту-
јући, пре него што би натреним увињањем своје јадног
другу ваљда шкодно и притично му још веће опасности.
Потражи оно место под великом сикамором, на га најде
сасвим празно. Он умије главу и груди у ладној води
Христорје и ода лагалим кораком кроз сенковито место,
кад га наједаред за руку ухвати једна женскиња, која
на глави носи модру шамију, у знак, да је Еврејка, а
плачући клеће пред њета.

„Спаси,“ јекаше она, „спаси левине, Сиди Хекане!“

Она подиже улазано лице, и он улазаше једна позна
Лејла, која је своју лепоту увлаз у крпе сиротињске, да
га потражи, њета, у кој се једино нада, да ће које
утешити и помоћи. Он, који је већ у пустињи смисао ме-
ћао свој живот на коњу, да јој спасе мужа онда, кад су
лоповени Бедуји навали на њихове кампе, — та он је
најбоље знао да је Муса Харира првог дана Адера с њим
заједно био далеко од Дамаса, самостивно да вестог дана
није могао закласти калуђера. А Ебра, слаби старак, ка-
ко би могуће било да он узани тако ужасно дело.... Ле-
кар је Франц, који има важна ивеса за аустријског кон-
сула и препоруку на вазу, на он — он је једини, који
несрећнику може да спасе аица и мучења. С испрепам,
трогивајућим поверењем гледала је на њета из врата си-
ротинских лепа, плачућа жена, коју је пре кратког вре-
мена вадио у богатој напиту истока, и дубоко тронут
зарекне се да ће чинити, што год буде могућно; само да

му испречно и постепено каже, шта се десило, одака је он
отешао из њиног дома.

„Заклије лашина одвукеше обојицу, и отац и син,“
плакаше јадница.

„Одма ћу да идем паши,“ на већ пође.

„Паши та ствар није позната,“ увераваше Лејла, „јер
су узвишења на заклетвено француског консула.“

„Зар твој супруг аустријског консулу непаља порезу
за заштиту?“

„Дабогме да плаћа и то сваког првог дана у месцу.“

„Оћу дакле да идем к њему; он гоњене мора да
брани.“

„Сви анђели нека те храни,“ мољаше несрећница.

„Кашеница је Еврејин, код њета ћу да те чекам.“

Још једаред сграсно му љуби руке; једна стара При-
квња брзо ромуца пред њим, показујући му кроз мрежу
уљичица најближи пут, често се осврће, и својим боде-
љим отима гледа, да га некажуби. Сад показује баба ро-
биња на тврдо, јако решеткама исплетено здање, пред
којим, на земљи седе турски стражар, на крпи јеменије.
По кад тај човек угледа Франца, пошогледа га леше, и
таво стражар уђе у широк ладовити ходник, где Вароп
Мерлаато, бивши валак морски овијер на Трста, седе
па јастуку од коњске длаке и баш по њеју пуши из свог
тибука и к томе није грег.

Доктор Ротер преда му свој пасоп, по старак му
га, и непагледајући га, пријатни погледом врати.

„Непагледајте ми, као да сте хула,“ рече консул,
„седите малко, порушите једну лулу дувапа и испите
једну чашицу. Причајте ми, како изгледа тамо преко.“

„Ваш уљудан позив примам за сутра,“ одговори пут-
ник, „по данас би вас учинио мољко, да ми учините неку
доброту.“

„Ваљда није хитно!“ као малко ошамлоћено зашпа
Мерлаато, а кад Ротер ма'не главом у шпан, да је хитно,
онда рече, „само да непагледам на ону зашкуру. Видите,
кад је овака шета, онда по уљичама трпе само Францу-
зи или у ређем случају, којигод.“

„Мени се чини, да се све може свршити овде у кап-
целарији,“ мољаше Ротер. „Стар се тим једне замјан-
је, која је под заштитом наше заставе, а то је еампија
Харира. Она је непапо узвишења од стране француског
консулства.“

„Шта?“ древне старак, „сакриент, га ту непа
двоглави оро у сред њих дуни и црпом у жутом бојом!
Гасд' ти ветрепаостот Француза! На шта су им олет ти
јадни људи скривали?“

„Бедо их, да су убаци једног калуђера, патера Тому!“

Сад Лејлаи бранион са страхом опази, како се при-
вероним посљедним речима сасвим предругојачи лице
Барона Мерлаата. „То је,“ мршаше он, „варло испри-
јатна ствар. Ја се перадо улаћем у такве историје;
јер ми је жао, да с људима будем строг и грубијан. Ту
је гроо Ратмантон, мој господиш колега, сасвим други
човек; тај продрве, на све и сва попуцало, па се још и
радје, кад те људе добро може да провошти. На видите
и то. — ту је убијен Хришћанин, и ако се неушпемо из
неких сила, онда ћаво нека буде овде консул или Хриш-
ћанин, па још томе свештеник и калуђер. У ону ствар ја
нећу да увлаштем своје прсте.“

„Али,“ примети Ротер, „ти људи су сасвим непапни!
Ја сам с младим Хариром дојакао кроз пустињу из Стам-
бода, где смо заједно били петнаест дана, на он дакле
није ни био онде, кад се то убијство догодило.“

Старак дуваше грдне облаке из свог тибука. „То је
рабогме сасвим непријатно за тог младог човека,“ са-
шмљаваше он, „али ту се неможе помоћи. Ја сам већ
једаред нукомоштво дао Французу, да он и истраживању
овог убијства и с аустријским Еврејима поступи онако,
како ваље за добро; на и Шеридан сасвим је премо
всему Евреје. Идите сутра Французу, можда ћете шта
свршити с тим.“

„Јаког тек сутра,“ журеше улазашни странац. „Дајте
ми коштад, који ће ми показати, где седе француски
консул и одостоворите ми мој путни аица, на онда ћу да
се побривем, да ствар свршим с тим господином.“

„Сад неможе бити при овој страшној запар,“ уве-
раваше консул. „Сад се неможе на писки ни маширати.
Та Бога вам, седите, па пијте једну каву и полушите један
чљубк; на онда ће ваљда и да буде.“

Једно дукаво лице показа се на решетки прозора
из друге собе, показује странцу перо и шапце реч: „Бла-
шмш!“ Странац га разумо, ма'не му главом, а писар одма
и брзо поче писати; на онда узари и печат и допесе
писмо и једно перо консулу, који безпагледаша падлаше.

„Одеси ми је жао,“ увераваше он, „што један од
мојих добрих земљака сасвим сам оће да се увуче у не-
пријатности; по тако ваљда оће судбина: биће што мора
бити. Чувајте се; Француз је као као писар а он засад
има држаље у својој песници. На најпосле, како вам је
то слави, ако ослободите чулници? Натовариће те да се
мрзост и гоњене од стране свију овлашћених Хришћана,
на још томе и попова, који су ради на силу Бога да у
календару виде једног светог Тому Димискију. Ту је бо-
ље, да неколико часути одлапну.“

„Ја писам сасвим вамер мишдепа,“ увераваше пут-
ник, и журеше се, нечекајући на вођу, протрчи проз
гвоздену капају и ту угледа бабу Приквљу. — „Францу-
ском консулу! шапце јој, а ова као какав црп, велики
наук трчаше преа птам у подневној жети по празним
уљичама.“

Гроо Ратмантон, који се под Дујом Филипом обо-
гаио трговачким спекулацијама, прили пријављеног с
млого више церемонија, него аустријски консул. У то-
пору развије сизне правне речи, као: да плава у радо-
сти, што је срећан, те је позвао нашег путника, но да
је уједно и очајано ожаломше, што неможе да му учини
по вољи, јер има и одвише доказа за то страшно уби-
ство, на несме да пропусти прилику, а да неостави
устрашавајући пример.

„На кака вам срећа даде у руке тако доказе, госпо-
дине гроо?“ зашпа лекар.

(свршило се.) (98)

КАТАКОМБЕ У РИМУ.

Прозер сам ускре у Риму. Гледао сам величавне обреде римске цркве, како се пугде више у свему видити лепогу. Кад већ све црквене параде прођоше, науми посетити и катакомбе под овим градом, који налази на сунце, кад оно ири из мутних облака. — То је Рим!

Где је на површини земље тако богатство и така врсота, ко ће ту да мисли на подземно? Тако ми одговараше дружина, кад сам је опомињао, да идемо да видимо и катакомбе. Најпосле одважи се и та моја дружина, да посети та часна места пре хришћанске повестице.

На колима изиђемо из вароши. Јер улазак у подземни овај свет доста је далеко изван вароши.

Најпре да прозборим неку реч о катакомбама. — Кад су постале катакомбе, и како им је то име, у томе се учењаци још не слажу. По свој прилици катакомбе су почели ископавати већ стари Римљани, но зашто и за коју цел? — то се не зна. Неки мислише доста чудновато, да су катакомбе најпре биле јаме, у које су Римљани бацали на смрт осуђене робове, да тамо умиру од глади и да иструну. Но на бољем је основи мишљење, да су стари Римљани те катакомбе ископавали без икакве друге намере, но само зато, да за своје грдне грађевине нађу материјала у дубљина, а да неваре површну земље. Што су ти подземни ходници тако отврдла, то се тумачи од својства вулканске земље, која је под Римом. Гледао оставише понека стуб, на тако могаше ископати и веће и шире просторе; најпосле постане изобрано мноштво разних шупљих простора и ходника, који су на неким местима у свези с горњим светом посредством ископаних одака; по ту су редка они људи, који би сигурни били, да се неће изгубити. Неки римски антикар прорачуно је, да укупна дужина свију катакомбских ходника износи одришшке седамсто тина енглеских миља, и да ту има шест милиона гробница.

Но у предхришћанска времена катакомбе као да још нису служале као гробља. Познато је, да су катакомбе биле гробља за пре Хришћане а особито да су се тамо скривали Хришћани на држали своје црквене састанке. Тиме се Хришћани уклањаше испред позревајућег погледа Нехришћана и свареног гоњења римских царева. Хришћани улазачи су се у катакомбе у баштама и шибљацима, где су били власци у њих, а у њима лако су се могли крив, кад су их случајно тонали. Што су овде Хришћани сарањивали своје најближе, то су чинили које од страха, да им се гробнице нескверне, па и као из неког чувства правог хришћанског посматрања.

Била је као нека утеха за умируће, што су знали, да ће овде доле почивати, где су њихови најближи држали своја богослужења, а ова овет осећаше близу гробница својих мртваца као неко спајање у трајну обштину и у једну велику фамилију. Особито знатним служитељима божјим или мученицима грађене су лепше гробнице. Ту живаше и неке свечаности у њихову намет и тако постану у катакомбама као неке особите обреде поштовања према свецима и мученицима, а то доцније, — кад се нова црква није морала више кривити од арака сунчаног, — пређе и у храмове, но и ту се то у својем катакомба дуго време славило само под кором у подземним криптама.

Дођосмо до уласка у катакомбе. Ветурино кад прими бакшиш, пружи се још подоста других отворених дјанова, који сви захтеваше бакшише. Ми сваком дадосмо понешто, и тек онда се гомила просјака укљони од уласка, те смо могли ући. Наш вођа даде нам свакоме запаљену свећу у руке и док смо силазили, на стенима брбљаше своја одавно већ научена тумачења. Он иде напред, ми за њим, па радознано разгледамо на све стране.

Сад смо у једном узаном, доста ниском ходнику. Видимо неколико кораклаја пред нама, како га други један ходник проседа. Спред, где је вођа, тамо га опет један други ходник испрекрива. Тако то иде све даље у неправилним виђуњима и просецима, а цело је грдна мрежа стотинама испрекриваних ходника. С обе стране дувара ту су удубене гробнице, а те су дугуласте шупљине, заклоњене мермером или циглама, и има их по

три четири једна над другом, кадкад по две једна покрај друге испод једне веће гробнице, а то су по свој прилици детије гробнице под гробницом родитеља. У ове шупљине полагаше мртваце без сандука, само у платно умотане и крелом посуте. Над заклоњеним или на њему изрезан је надпис пенајвише у симболичким знацима, но гледа и писменима. Ево једног таког надписа:

„Агиче, благо теби! Мали се за своје родитеље!“

Ево и другог надписа на грчком језику:

„Деја, сладка душо, — живиш!“

Многи су надписи с латинским писменима, негде ишпани и латински и грчки, макар да су све речи латинске. Покрај ових простих гробница има и украшенијих од богатијих људи. У некама уједно има више мртваца, по три четири један над другим. Над оваком гробницом нема већ друге, но дувар је као удубљен, а у дубљини налазе се надписи и крстжи.

Кад донекле тако одасмо међу мртвацама, ступимо у неку као пространију салу. Често су и по две оваке силе на обе стране ходника једна другој преко пута. То су такозване крипте или капеле, у којима служаше

и зебаше и дрђаше у страху, да вас и овде постигне мач гонитеља! Можда труну ту и ваше кости!... Ваздух је загушљив.... Ми се журимо, да скоро угледамо светлост дана....

Сва моја дружина тако је тронута, одака виде ову хришћанску мртвачку варош, да је заборавила на сав пићени бласк ускршњих празника, — јер је гледала смрт над гробницом света!.... (99)

СУДСКА НОВОСТ.

Благост извршкња телесни казни у Инглеској.

— У берлинским судским новинама читамо, како су по извештају лондонских новина, извршил ту скоро у Лондону једну казну, која је, по теорији застрашења, могла много вредити. — Четворица су осуђена, да им се удари у апсу по 25 батина. Управитељ, лекар и два званичника дошли су да буду при томе извршењу, које за то, да се казна ова точно изврши, а које опет да им мало по енглески (à l'anglaise) прође време. Али и осуђеници могу да покажу, како баш не маре, што ће их бити и тако се завере, да ни једни не писне, докле га год буду тукли. Но сила самога дела показа се јача од њихове тврде речи. Онај, који изгледаше да је најјачи између њих, како му шесту опцише, но што се чинише, да му већ кожа поче пуцати, стаде из гласа да се дере; и од тада сваки ударац огласи све јачом и ужаснијом дрвком, док мало по мало не дође у несвест; а са петнаестим ударцем сви већ не знаше за себе. Само један од њих одржа реч: баш се не хте јавити, и триећа од тешке силе натресе зубима све усне, док му се лице тешким мукана не нагрди. Најслабијета од њих, одака после осмог удара мораше да скидају с маца, јер лекар увераше, да би под даљим бојем могло издахнути, те с тога одгодише овај кусур за сутра. По што се опет изврши сва казна, управитељ походи осуђенике у њихову затвору; и, кад је отуд излазио, чу се да каже: „да ли ће обешачени приети што и срцу ово упражење (exercitium)!“ (100)

ЕДЕ РЕМЕЊИ.

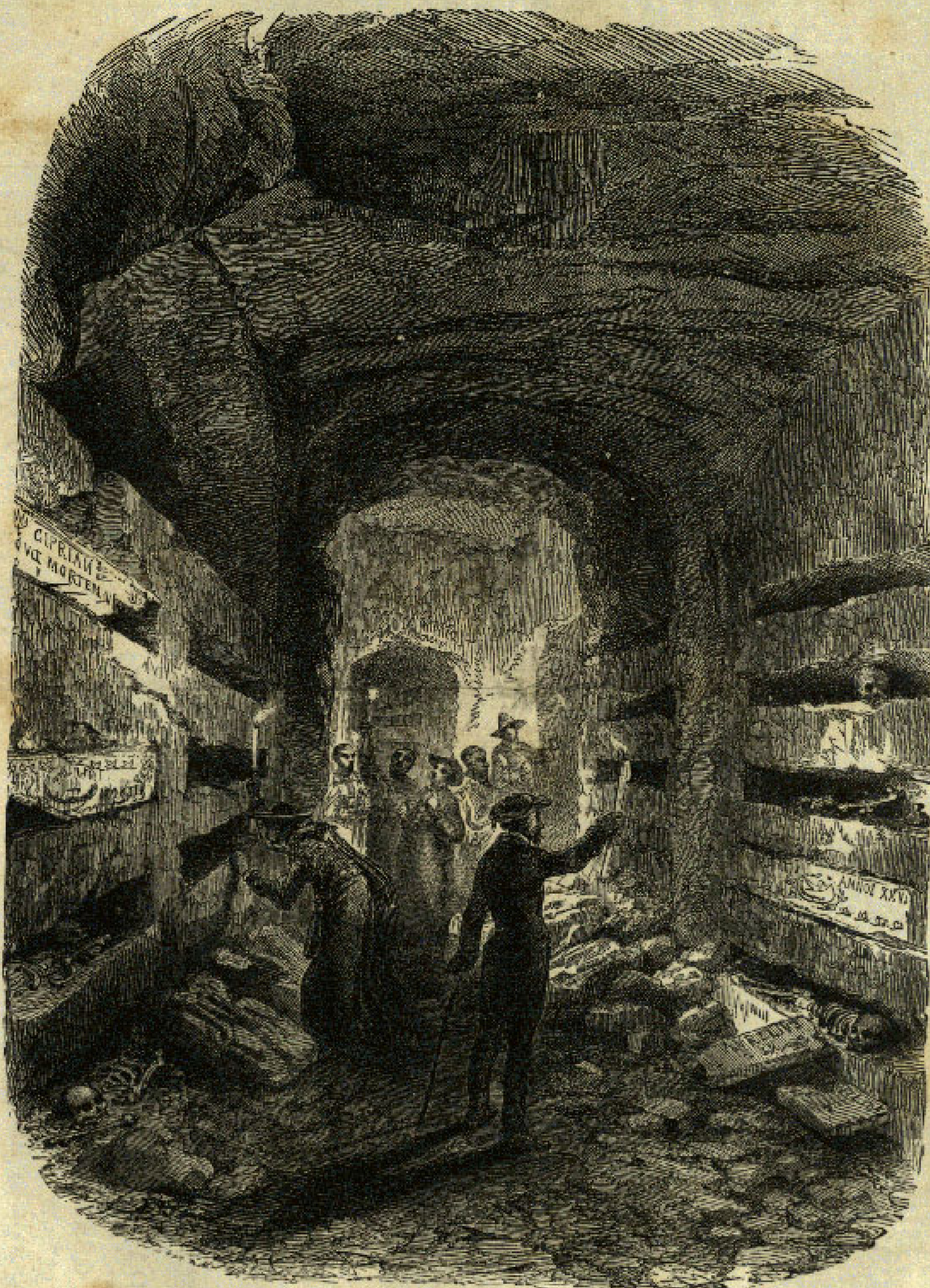
Сад је баш 26 година, како је умро јединствени безсмртни свирач на виолини, Никола Патанини. Које срећан био да га само једаред чује, тај то не може да заборави, докле је жив. Пре тридесет година одришшке састанке се велики Патанини с Липинским у Варшави. Ту се ова два хероја у једној концерти надметаше а најпосле заједно свираше крајцерову двоубу концерту. Усхваћење публице такав је степен постигло, да су се људи, који се одпре никад нису ни видили, после овог концерта грлали и у крајњем усхићењу до лудовања терали. Ова концерта поине Липинског, покрај Патанина, на престо вештачки. Једаред у Паризу ишташе Патанина, кога он држи, да је први вештак на виолини, а он одговори: „Првога име нећу да споменем (себе самога), али одака за овим први је Липински.“

После ових показаше се многи вештаци, али по нашем мишљењу, најједан се није још сасвим попео на висину Патанина и Липинског.

Ових дана имали су и Београђани прилику, слушати једног сасвим ваљаног вештака, Еде Ремењкија, о коме се на основу првих светских музичких критика у последњем издању „Шубертовог музичког конзерваторног лекциона“ овако говори:

„Еде Ремењки, рођен 1830. у Хевешу у Угарској, првог ранга виртуоз на виолини. Био је у мађарској војсци под Гергејом. После покорења Угарске заменио је сабау виолином и путовао је 1849. и 1850. по сједињеним северно америкаским државама. Он је учио музику на бечкој конзерваторји 1842.—1845. — а код Листа у Вајмару 1853. Затим оде у Лондон, где је од 1854. до свог повратка у Угарску 1860. био соло-виолиниста краљеве енглеске.“

После оваке критике ми немамо да трошимо многе ораше и само спомињемо, да је овај део београдске публице, који се десно на концерти ремењкијевој, био скоро онако усхићен, као оно варшавска публика, кад је чула Патанина и Липинског. Но овако вештак опет не може сасвим да се оцени по ономе како у разним незгодним положајима свира у концерти, јер ту се мора осврћати

КАТАКОМБЕ У РИМУ.

богу, и где сарањиваше сведе, мученике и владике. Ове су силе на четири или више Ђошкова, одозго својене, по Ђошковима имају стубове а по дуварима и таванаци слике. Од две прекопута лежеће силе једна је била опредељена за женскине а друга за мушкарце. У овој последњој била је у средњим средњег дувара гробница мученикова, а покрај ње с десне и леве стране седмшта за свештенике. У средњи таванице видимо отвор, који иде најпре високо на онда управо нагоре, а служи за одушку ваздуху. По оваки су ораци по свој прилици из доцнијих времена, кад мноштво улазећег народа и шатомилане лешине захтеваше приступи свежем ваздуху.

Ми сад остављамо капелу, и још дубље улазимо у лавирину подземних ходника. Дођемо крају једног ходника. Наш вођа стане и свечано нам разлиже да сад почиње ново путовање. Неки на моје дружине стајаше улазирени, али радознност најпосле их натера, те и они пођоше за нама. Сиђосмо неке степеннице и дођосмо у један спрат нишке. И ту су закривени ходници и капеле. Затим опет сиђосмо треће на чак и четврте степеннице. Поче нам се јекити кожа..... Јадне гољене жртве фанатизма, како сте ви некада у овим најдубљим рулама

ВОЈНА ТРУБА.

Сложио П. Д. Димчић.

Из драме: „Наход и даврина“.

Allegro con fuoco.

ТЕНОРИ.

1. Бој на труба труби ја сво, Душак зо се, хајд у бој! Бој на труби труби ја сво, Душак зо се, хајд у бој!
2. За ста ва се срб сва ва је: на Ца ра град во ди пут, За ста ва се срб сва ва је: на Ца ра град во ди пут,
3. Срб сва зе мло, зе мло кра сна, ти си мај те сла ве аби, Срб сва зе мло, зе мло кра сна, ти си мај те сла ве аби,

ВАСИ.

Con animo.

Срб сва сла ва о ри с кра сно и по бе де сла во пој. — Срб сва сла ва о ри с кра сно и по бе де сла во пој.
Ду шак зо се да се би је, и кро то ми зло твор луг. Ду шак зо се да се би је, и кро то ми зло твор луг.
Те би сви ке зо ра ја сна, за теб бе ма у мрет сви. Те би сви ке зо ра ја сна, за теб бе ма у мрет сви.

На арел сви Ср би сад Ду ша ну у При зрен град На пред, на пред Ду ша ну у При зрен град!
На арел сви Ср би сад с Ду ша ном на Ца ри град На пред, на пред с Ду ша ном на Ца ри град!
На пред сви Ср би сад у сла во на мш При зрен град На пред, на пред у сла во на мш При зрен град!

и на кус публике. — али ко је имао прилике, чути га у подушој његовој вештачкој слободи. онај и сам мора признати, да Ремзи с правом запрема у садашњости једно од првих места између вештана на њолици.
Нађе јесени омет ће нас посетити овај вештак, а уверени смо, да ће код нас прамљен бити онако, како он то заслужује по својој вештини. (101)

ПОЛИТИКА.

Аустрија сада излази на видик са својом немачком политиком, па мисли, да ће тиме привући на своју страну све мале и најмање државице немачког савеза и наједнички с онима појевата противу Прајске. Но такве немачке државе никак немогу бити слободном политичком стазом, већ морају се чувати и врдити, да се незахере којој од свих држава. Тако ће бити и сад; оне ће се спремати за рат, али ће се тек после првог сражаја прилапати оној већој држави, која ће показати, да је јача.

Конференција у Паризу као да се неће ни састати, јер силама, које оне да воде рат, неће у рачун, да им се друге упуле, а и оне остале хоће то само зато, да покажу свету, да су чиниле све, да одрже мир.
Аустрија тражи пријатељство Русије, па вели, да сад и Горталов није више тако дут на Аустрију. Једне рајске новине уверавају, да се сада ради о закључењу уговора између ове силе. Русија би Аустрија помагала најпре на конференцији; кад би се конференција разшла а Француска неби остала неутрална, онда би и Русија војском помагала Аустрији. На то би Русија могла себи првобитно подухватити изјешити. — То су по свој прилици празни разговори.

У последњем састанку конференције, која се скупља збор Румуније, Порта је омет протестовала и молала, да јој се дозволи, да тамо војском силом интервенише. Русија је томе протеста била и дала је разумети, да би она онда то исто учинила. Конференција ништа није решила.

Границари у Брајлу неће на заповест румунске владе да се придруже стојећој војсци, па се силом одуширу. Влада пак нема снаге, па ћути. (104)

РАЗРЕШЕЊЕ РЕБУСА ИЗ БРОЈА 10.

(П у С Т И м и ш А под по дик(е) у Ои о б е и на по дик(е) у.)
Пусте мшпа под полицу, он оне и на полицу.

ОГЛАСИ.

ЈОШ НИКАД СЕ НИЈЕ ПРОДАВАЛО
ТАКО ЈЕВТИНО, КАО САДА У
ТРГОВИНИ ПЛАТНА ИСПОД ЧИТАЛИШТА
А ПОБРАЈ САВОРНЕ ЦРКВЕ.

Тамо има:
Румбуршког, холандског, енглеског, француског и белгијског платна, ФИНИХ ПРОСТИРАЧА ЗА СТОЛ, САЛВЕТА, ПЕНКИРА, ПЛАТНА ЗА ЧАРШАВЕ У ЈЕДНОЈ ШИРИНИ, МАРАМА ЗА ЦЕП од најординарних до најквалитетних. Сваке сорте ПЕВЕЉЕНОГ и ВЕЉЕНОГ ДОМАЋЕГ ПЛАТНА, АМЕРИКАЦА и МАТЕРИЈА ЗА ПОСТАВУ, МАДАПОЛАМА до најквалитетних, КОПУЉА ЗА МУШКАРЦЕ ОД РУМБУРШКОГ платна НАЈВОЉИХ а одвећ јевтиних, — све то под гаранцијом праве квалитете и праве мере у дужину. НАРУЧВИНЕ извршују се најсавесније, кад се пошаљу новци у најлакшем писму, или на назнаме. На зајтевање швљу се и мустро. ПИСМА МОЛИМ ДА СЕ АДРЕСУЈУ на

(3-3) ЈОСИФА ХИРША у Београду.

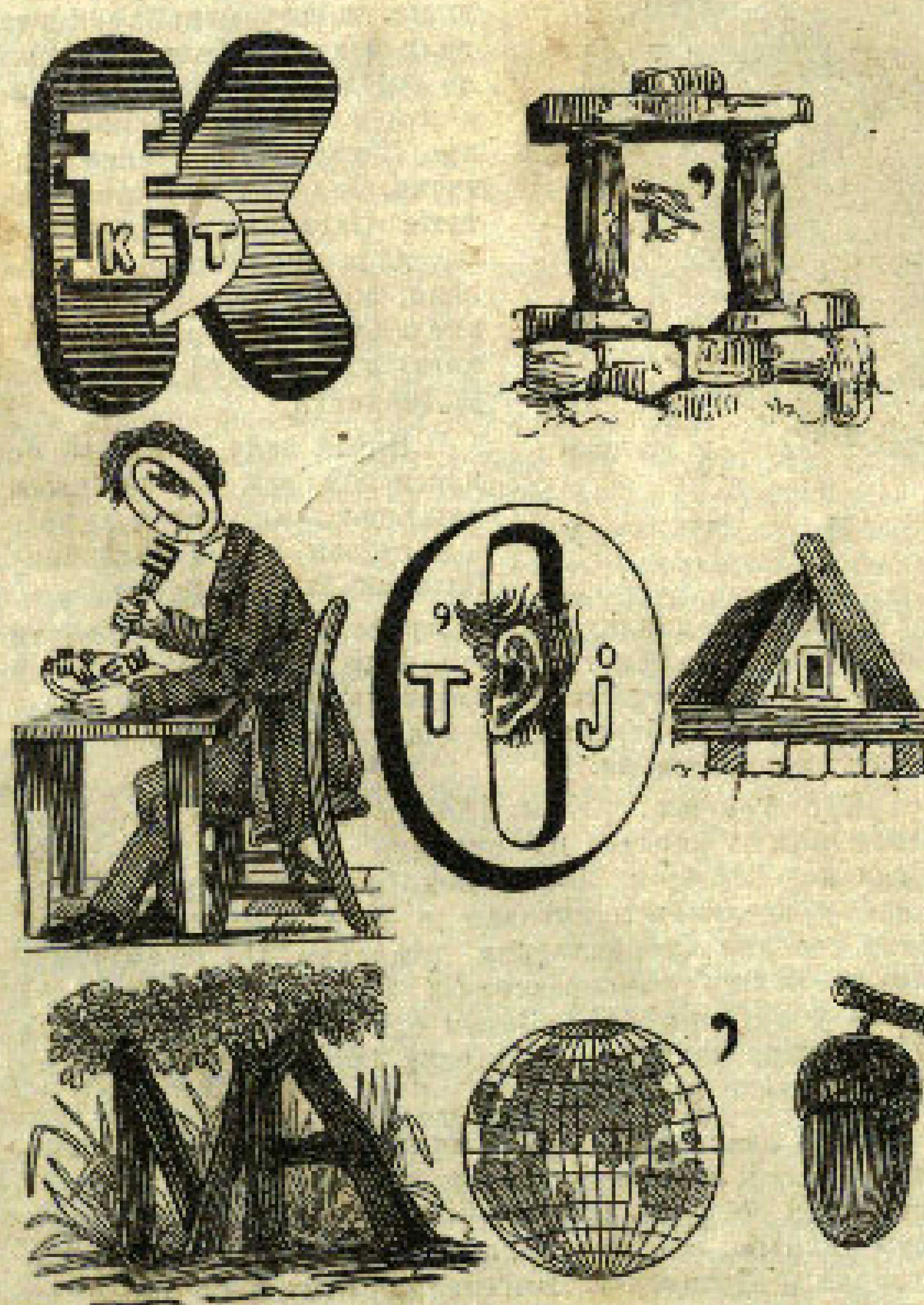
ПУШКА, РЕВОЛВЕРА И ПИШТОЉА од свако прсте има по најјевтинијој фабричкој цени из најбољих енглеских, белгијских и француских фабрика, код ЕВГЕНА П. ПОПОВИЋА, агента, на каменом басамачику у кући Станимировића, где је и стовариште тиролске фабрике оружја. (12-6)

ЉУБИТЕЉИМА ПРАВЕ, ЧИСТЕ КУБА ЦИГАРЕ,
КОЈА ЈЕ ОД ТРИ ВЕРВЕ ОВАМО ЈЕДНАКА ОСТАЛА У ДОВРОТИ,
даје се прилика, да таку нају вод подисаог. — Цена за 1 хиљаду 22
прајских талира. — Сандучићи са 100 комада на пробу за 2²/₂ прај.
талира. — Продавачка, кад повше узму, даје се сразмерни рабат.
Ф. Р. ЗАКСЕ у ЛАЛЦИГУ,
ИМПОРТОР ПРАВХ КАРАПСЕХ И МАНИЉА ЦИГАРА.
F. R. SACHSE IN LEIPZIG,
IMPORTEUR ACHTER HAVANNA'S U. MANILLA-CIGAREN.
АМБАЛЕМА и ЈАРА ЦИГАРЕ од 10 до 20 талира хиљада. — Потраживања
за стоваришта примају се само у напављеним писмима и с означењем доста-
точних референца. (12-4)

Издаје и уређује М. Миловић.
У БЕОГРАДУ, У ДРЖАВНОЈ ПТАМНАРИЈИ.

ЗАГОНЕТКА У СЛИЦИ

од В. Ј. Борбенића.

РАЗРЕШЕЊЕ СЕ У ЕДНОМ БРОЈУ.

(108)